

Hernieuwing erkenningen 2017-2021:
loontrekkende beroepsjournalisten aan de beurt
zie pagina 5

Naar nieuwe afspraken tussen politie en pers ?
Nieuwe website ontsluit rechtbanken voor journalisten
Geautomatiseerde journalistiek legt hypotheek op kwaliteit
Dossier: maak van je nieuws een sterk verhaal
Jean-Paul Mulders: 'Weemoedigheid heeft er bij mij altijd ingezet'

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

De Journalist 199 – 8 april 2016 – verschijnt maandelijks – v.u.: Pol Deltour, Huis van de Journalist, Zennestraat 21, 1000 Brussel

(foto John Thys /AFP /BelgImage)

UIT DE VVJ	3
ACTUEEL	
Ook loontrekkende journalisten moeten erkenning hernieuwen	5
Van Overtveldt weigert meer duidelijkheid over auteursrechten	5
Nieuwe website ontsluit rechtbanken voor journalisten	6
Raad voor de Journalistiek kreeg in 2015 minder klachten	6
Europese richtlijn bedrijfsinformatie blijft zorgen baren	6
Geautomatiseerde journalistiek is niét de toekomst	7
SERVICE	
Infosessies Journalistenloket	4
Perskring Kortrijk nodigt uit	7
Kies mee de beste woordvoerders van het jaar	8
Persvrijheid in Turkije van kwaad naar erger	13
Journalistenloket: info en eerstelijnsadvies	20
DOSSIER	
VERHALENDE JOURNALISTIEK	9-12
IN GESPREK	
Jean-Paul Mulders: 'Ik ben geen echte opinieschrijver'	14-15
RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	
Kriekels tegen <i>TV Familie</i>	16
Dirk-Chalmet tegen <i>Nummer 9080</i>	17
MENS ACHTER HET NIEUWS	
Els Van Hove, het Groot Lawijt van RTV	18
ONDER EMBARGO	19

Sanoma vervangt vast personeel door freelancers

(foto Nicolas Maeterlinck /Belgalmage)

Nog maar pas stootte Sanoma Media België enkele titels en mediaparticipaties af, of het staat alweer voor een drastische reorganisatie. Het bedrijf kondigde de schrapping aan van 65 banen, op een totaal van 290. 27 jobs daarvan situeren zich bij de 'contentproductie', die onder meer de redacties omvat. De VVJ telt momenteel nog ongeveer 40 vaste journalisten bij Sanoma, van wie een dertigtal werken voor de titels *Flair*, *Feeling* en *Libelle*. Sanoma wil meer dan ooit inzetten op de doelgroep 'vrouwen' en de niche 'home & deco'. De nieuwe reorganisatie situeert zich in een verdere integratie met Sanoma Nederland. In dat kader besliste de groep overigens ook om *Flair* voor de hele Benelux door hoofdredacteur Frederik De Swaef te laten maken.

Sanoma maakt er geen geheim van dat het de ontslagen werknemers wil vervangen door freelancers. Er zal dus niet minder werk voor journalisten zijn, het wordt alleen anders ingevuld, aldus een insider. Ceo Henk Scheenstra noemt dat "evolueren naar een wendbare organisatie die is aangepast aan de snel veranderende marktomgeving".

De Journalist *Uit de VVJ*

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Annick HUS
Monica MORITZ
Marleen SLUYDTS
Luc VANHEERENTALS
BELGA PICTURES
PHOTO NEWS

REDACTIESECRETARIAAT

Huis van de Journalist
Zennestraat 21
1000 Brussel
Tel. 02/777.08.40
Fax 02/777.08.49
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Marleen Sluydts
Zie adres hierboven
info@journalist.be

RECLAMEREGIE

Cathy Pletinckx
Zie adres hierboven
info@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Daddy Kate
Albert Van Cotthemstraat 54
1600 Sint-Pieters-Leeuw
Tel. +32 (0)2 378 09 39
Fax +32 (0)2 378 25 59
www.daddykate.be

POLITIE en PERS: *FRIENDS WITHOUT BENEFITS*

Het is een klassiek beeld na elke ramp of tegenspoed: eens het stof – in dit geval van de dodelijke explosies in Zaventem en Maalbeek – is gaan liggen, rijst de vraag hoe de media het hebben gedaan. Hebben zij snel, accuraat en met respect voor alle betrokkenen verslag uitgebracht, of zijn er fouten gemaakt?

Een ding is zeker: in verwarrende tijden heeft het grote publiek nog altijd het grootste vertrouwen in professionele nieuwsmedia. Uitzonderlijk veel mensen verlieten zich op de VRT of/en VTM voor nieuws over de aanslagen. Zowat alle nieuwssites verdubbelden hun bereik. Ook kranten en magazines – met hun analyse, achtergrond en opinie – werden gretig geraadpleegd. Dan mag Twitter nog de eerste zijn om foto's en filmpjes over de chaos op Zaventem te verspreiden, voor correcte en betrouwbare berichtgeving rekent het publiek nog altijd in de eerste plaats op beroepsjournalisten. En terecht.

Het belet niet dat er meer en meer ook vraagtekens worden geplaatst bij sommige berichtgeving. Eén daarvan verdient zeker aandacht. Het gaat om de kritiek van justitie en politie dat media, door te snel te berichten, antiterroristisch speurwerk of operaties hypothekeren. Ze zouden zo zelfs levens in het gedrang brengen, van zowel politiemensen als burgers. Claude Fontaine, directeur-generaal van de gerechtelijke federale politie, zei vlak na de aanhouding van Salah Abdeslam dat die bijna was mislukt "door enkele media". Geviseerd werd het Franse magazine *Le Nouvel Observateur*, dat had bericht over vingerafdrukken van Abdeslam die de politie had gevonden, waardoor die sneller dan gepland de man had moeten oppakken. En ook VTM werd geviseerd: zij stond al live uit te zenden uit Molenbeek op het moment dat politiemensen nog toekwamen aan het huis waar ze Abdeslam wilden arresteren.

De vraag van de politie om niet langer live te berichten over interventies is zeker een debat waard. Terroristen kijken ook tv. Zenders riskeren zo bovendien personen in beeld te brengen – slachtoffers, maar ook politiemensen – die pertinente redenen kunnen hebben om niet te worden getoond. Meer in het algemeen kan het ook geen kwaad om eraan te herinneren dat nieuwsmedia gevoelige onderzoeksinformatie wel degelijk best even inhouden, als bekendmaking ervan het onderzoek dreigt te dwarsbomen.

Maar voor het overige moeten journalisten toch vooral hun werk kunnen doen. De politie verdient respect voor haar werk, maar ook de pers moet haar rol kunnen vervullen. Die houdt behalve informeren trouwens ook analyseren en commentaar geven in. Pers en politie als vrienden, oké, maar dan wel met de gepaste kritische zin. *Friends without benefits*, zeg maar. Of zouden we echt wel hebben geweten van het nog altijd mysterieuze briefje uit de broekspijp van Salah Abdeslam, als VTM er niet met zijn camera op had ingezoomd?

Pol Deltour

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

Vlaamse Vereniging
van Journalisten

Journalistenloket.be

Infomomenten 2016

Ook in 2016 hebben de **Vlaamse Vereniging van Journalisten** en het **Journalistenloket** enkele leerrijke momenten in petto. Hier een voorlopig **overzicht**.

De activiteiten van het **Journalistenloket** zijn **toegankelijk voor iedereen**. Voor de **VVJ-infosessies** wordt **voorrang** gegeven aan **VVJ-leden**.

Surf voor meer informatie naar Journalist.be en Journalistenloket.be

Big data en journalistiek

11 april om 19 u. in de AP Hogeschool (Campus Lange Nieuwstraat, 2000 Antwerpen)

Brand journalism

18 april om 19 u. in de Arteveldehogeschool (Voetweg 66, 9000 Gent)

Aansprakelijkheid van de journalist

2 mei om 19 u. in de AP Hogeschool (Campus Lange Nieuwstraat, 2000 Antwerpen)

Journalistiek en belastingangifte

10 mei om 19 u. bij AVS Oost-Vlaamse Televisie (Maaltekouter 5, 9051 Gent)

12 mei om 19 u. in Congrescentrum De Finale (Boomgaardstraat 22, 2600 Berchem)

INFORMATION

Vlaanderen
verbeelding werkt

Ook loontrekkende beroepsjournalisten aan hernieuwing erkenning toe

Na de freelancers, krijgen ook loontrekkende beroepsjournalisten een uitnodiging in de bus om hun erkenning te hernieuwen. Die hernieuwing kan voor het eerst digitaal gebeuren.

Zoals telkens om de vijf jaar, moeten beroepsjournalisten hun erkenning hernieuwen. De wet van 30 december 1963 heeft deze verplichting ingebouwd om er zeker van te zijn dat enkel 'echte' beroepsjournalisten blijven genieten van werkfaciliteiten zoals de officiële perskaart. Via de huidige hernieuwing krijgen beroepsjournalisten een perskaart voor de periode 2017-2021.

Deze keer kunt u uw aanvraag tot hernieuwing **digitaal indienen**, op een website die we speciaal hiervoor hebben gecreëerd. U kunt hiernaar doorlinken via onze websites www.journalist.be of www.cejb.be.

Wacht wel tot u van de Erkenningscommissie een **brief** krijgt, met daarin de **persoonlijke code** waarmee u op de website kunt inloggen. Het gaat overigens om een sterk beveiligd platform, waarop u zonder risico ook meer

persoonlijke professionele gegevens kunt invoeren. Op de site moet u zich eerst aanmelden. Dit doet u met drie gegevens: uw erkenningsnummer (dat begint met N – of TN voor de erkende technici – gevolgd door het cijfer 0), uw geboortedatum, en het paswoord dat u van ons per brief kreeg. Eens u op bevestigen klikt, ziet u een fiche met uw **persoonlijke gegevens**, zoals wij die momenteel in onze databank hebben. Het is de bedoeling dat u deze gegevens nakijkt, indien nodig verbeterd, en ontbrekende gegevens toevoegt.

Vervolgens wordt er gevraagd naar uw **journalistieke activiteit van de voorbije twee jaar**. U duidt aan of journalistiek uw hoofberoep is of niet, en klikt dan op 'geef hier een overzicht van uw journalistieke activiteiten van 2014 tot nu'. Er verschijnt nu een extra kader waarin u telkens één medium per keer invult, met bijbehorende gegevens zoals begin en einddatum van het werk, uw functie, en dies meer.

Wanneer dit is gebeurd, verschijnt dit medium in uw fiche. Indien van toepassing kan u vervolgens op 'Nog een activiteit aan het overzicht toevoegen' klikken, en zo nog een medium aan het lijstje toevoegen. Als u in de voorbije twee jaar **zowel loontrekkende als freelancer** bent geweest, vult u één keer het kader in voor uw werk als loontrekkende (of meerdere keren als u voor meerdere media heeft gewerkt), en één keer voor uw werk als freelancer. Onder het overzicht van uw journalistieke activiteiten is er nog een veld om eventuele andere activiteiten op te geven.

Vervolgens moet u een recente **pasfoto** (JPG, witte achtergrond) toevoegen. Tot slot bevestigt u dat uw gegevens juist zijn, en klikt op 'gegevens verzenden' om de aanvraag in te dienen.

Nog dit

- ✓ Als u de enige **beroepsjournalist** bent op uw redactie, gelieve dan eveneens een verklaring te laten invullen door de directie van uw medium. Een modelverklaring vindt u op de website.
- ✓ Wie **niet wil hernieuwen**, kan erelid worden van de VVJ. Meer info op www.journalist.be.
- ✓ De **deadline** voor de aanvragen is 15 mei 2016.
- ✓ **We dringen sterk aan op gebruik van het digitale hernieuwingsplatform**. Gelieve enkel nog een aanvraag op papier in te dienen als u echt niet bij machte bent om dit digitaal te doen. Contacteer hiervoor het secretariaat (02/777.18.90 - info@journalist.be).
- ✓ Wie **vragen** heeft of moeilijkheden ondervindt, kan terecht op twee adressen:
 - Secretariaat Erkenningscommissie (02/777.18.90 - secretariaat@cejb.be)
 - Secretariaat beroepsunie VVJ (02/777.08.40 - info@journalist.be)

Het hernieuwingsplatform vindt u op <http://vps244260.ovh.net/renew/> - klik vervolgens op **CEBJ.be**

Via www.journalist.be of www.cejb.be kunt u makkelijk doorlinken naar het platform

Van Overtveldt weigert interventie over fiscaal statuut auteursrechten

Minister van Financiën Johan Van Overtveldt (N-VA) weigert, voor de fiscale behandeling van de vergoedingen van freelancejournalisten, zelf een 'redelijke verhouding' te bepalen tussen honoraria en auteursrechtelijke vergoedingen. Die laatste zouden dan van het fiscale voordeelregime voor auteursrechten kunnen genieten. Journalisten en uitgevers hadden nochtans lange tijd aangedrongen op een démarche van de minister. De laatste tijd leek zich daarbij een consensus te ontwikkelen rond een 50/50-verhouding baten/auteursrechten.

Intussen worden nog altijd tientallen freelancejournalisten door de fiscus vervolgd omdat ze, door de erg onduidelijke wetgeving, de voorbije jaren hun volledige inkomen als auteursrechtelijke vergoeding opgaven. Onder meer de federale kamerleden Griet Smaers (CD&V) en Kristof Calvo (Groen) confronteerden Van Overtveldt daarmee in het parlement. De minister antwoordde evenwel dat de wetgever bewust aan de betrokken contractanten de vrijheid heeft gelaten om geval per geval een verhouding

tussen werkvergoeding en auteursrechtelijke vergoeding vast te leggen. Belangrijk blijft wel, aldus Van Overtveldt, dat die verhouding overeenstemt met de economische werkelijkheid. Dat sluit de facto uit dat freelancejournalisten hun volledige inkomen als auteursrechtelijke vergoeding declareren. Journalisten en uitgevers zoeken nu verder naar een uitweg uit de impasse. Het blijft wel degelijk de bedoeling om voor de hele freelancesector een rechtszekere en redelijke oplossing te vinden.

(PD)

Website rechtscolleges met speciaal gedeelte voor journalisten

De Belgische rechtbanken en hoven hebben een website gelanceerd met daarop allerlei nuttige informatie over henzelf. **www.rechtbanken-tribunaux.be** bevat ook links naar alle specifieke rechtscolleges in het land.

De nieuwe site is gericht tot alle burgers. Die kunnen via het platform voortaan de voortgang van hun proces volgen of via e-deposit zelfs processtukken indienen.

Maar **www.rechtbanken-tribunaux.be** omvat ook een specifiek gedeelte voor journalisten. Daarop verschijnen voortaan alle persmededelingen die uitgaan van een rechtbank of hof. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aankondiging van een assisenproces of de praktische schikkingen voor de pers bij een rechtszaak. Ook vonnissen en arresten met betrekking tot maatschappelijk relevante zaken zullen op het persgedeelte worden gepubliceerd.

Journalisten die gebruik willen maken van het afgesloten persgedeelte, moeten zich daarvoor accrediteren op de site. Dat kan via de knop 'inloggen' rechts bovenaan. Enkel vier categorieën journalisten worden toegelaten: erkende beroepsjournalisten, erkende journalisten van beroep (vakpers), stagiair-beroepsjournalisten en persmedewerkers. Bij de aanvraag tot accreditatie moet een afbeelding van de perskaart worden opgeladen.

Volgens eremagistraat Eric Beaucourt, die het project vormgaf, is **www.rechtbanken-tribunaux.be** een belangrijke stap in de richting van een meer transparante justitie. Enkel het Hof van Cassatie doet niet mee: dat behoudt zijn eigen website. Het openbaar ministerie beschikte al eerder over een eigen webstek: **www.openbaar-ministerie.be**. Die omvat ook een luik met de persverantwoordelijken van de diverse parketten en hun contactgegevens. (PD)

Raad voor de Journalistiek ontving minder klachten in 2015

De Raad voor de Journalistiek ontving 49 klachten in 2015. Dat zijn er 14 minder dan het jaar voordien. Het aantal klachten voor onzorgvuldige berichtgeving ligt traditioneel hoog, met zowat twee derden van het totaal. Klachten over schending van de privacy waren er beduidend minder dan in 2014, met 37 procent van het totaal. Vier klachten gingen over de ongeoorloofde overname van berichten of foto's op Facebook of Twitter.

59 dossiers werden in 2015 afgewerkt. In ruim 30 procent daarvan werd de klacht minnelijk afgehandeld door ombudsman Pieter Knapen. Dat gebeurde in de vorm van een gesprek, excuses, een rechtzetting of opvolgartikel, afspraken over toekomstige samenwerking of anonimisering van een artikel online. In 27 dossiers deed de Raad een formele uitspraak.

Tien keer werd de klacht geheel of gedeeltelijk gegrond bevonden, in de overige 17 gevallen was de klacht ongegrond.

Opmerkelijk is dat bijna 40 procent van de klachten was gericht tegen websites (zij het in de helft daarvan ook tegen het klassieke zustermedium). Eén klacht was gericht tegen een aggregatiemedium, dat op basis van RSS-feeds artikels van andere nieuwssites publiceert. De Raad oordeelde daarover dat wie nieuws publiceert of verspreidt mee een journalistieke verantwoordelijkheid draagt, ook al doet hij niet zelf aan garing, redactie of productie. (PD)

Europese bescherming bedrijfsinformatie blijft onrust baren

De nakende Europese richtlijn tot bescherming van bedrijfsinformatie blijft voor onrust zorgen bij journalisten

en klokkenluiders. Met de richtlijn wil het Europese bedrijfsleven, dat in Brussel op een krachtige lobbymachine kan rekenen, een strenger optreden mogelijk maken tegen bedrijfsspionage, ook in Europees verband.

De commissie Juridische Zaken van het Europees Parlement keurde eind januari het ontwerp van richtlijn goed. In april buigt het plenaire Parlement zich erover. Vervolgens moet de Raad van Ministers nog zijn fiat geven.

De Europese Federatie van Journalisten (EFJ) uitte van meet af aan haar bezorgdheid over de verenigbaarheid van de regeling met de vrijheid van informatie en de persvrijheid. De commissie Juridische Zaken van het EP amendeerde hierop het aanvankelijke ontwerp.

De tekst bepaalt nu expliciet dat ze niet van toepassing is voor zover er een beroep wordt gedaan op het recht op informatie vrijheid of de vrijheid van mening. Belangrijk is verder dat een journalist niet langer zal moeten aantonen dat hij een 'rechtmatig' gebruik maakt van zijn vrijheden. Dat zou redacties hebben verplicht systematisch te verantwoorden waarom ze vertrouwelijk bevonden bedrijfsinformatie publiceren. In de praktijk zou dat tot zelfcensuur hebben kunnen leiden.

Toch blijft de aangepaste tekst nog voor beroering zorgen, niet enkel bij journalisten, maar ook bij vakbonden en organisaties die het opnemen voor klokkenluiders. Zij vechten onder meer de brede definitie van 'beschermde bedrijfsgegevens' aan, en vrezen dat iedereen gevaar loopt die informatie verspreidt zonder dat de onderneming dit dekt. (PD)

<https://act.wemove.eu/campaigns/whistleblowers-at-risk>

(foto Christophe Licoppe /PhotoNews)

Journalisten ruimen almaar meer plaats voor algoritmen

Automated journalism is niét de toekomst

Annick Hus

Computeralgoritmen publiceren dagelijks intussen ontelbare artikels. Buitenlandse media zoals *The New York Times* en *The Guardian* doen steeds meer een beroep op *automated journalism* om nieuws continu zo snel en efficiënt mogelijk te brengen. Socioloog en mediawatcher Ben Caudron over de zin en onzin van gerobotiseerde journalistiek.

Caudron definieert *automated journalism* als het gebruik van gestructureerde data om volledig geautomatiseerde berichten te produceren, en dit aan de hand van algoritmen. "Maar het fenomeen haalt de mens uit de journalistiek", voegt hij er onmiddellijk aan toe. "Nu al merk je dat het nog meer leidt tot eenheidsworst. Terwijl we meer dan ooit nood hebben aan kwaliteitsvolle en betrouwbare berichtgeving. En dat kost nu eenmaal geld."

Voorlopig zijn het vooral grote internationale kranten die een beroep doen op algoritmen, data en computers voor hun berichtgeving. Dan gaat het vooral om financieel en sportnieuws.

Caudron: "Een groot probleem bij *automated journalism* zijn de gestructureerde data. Om een algoritme goed te laten werken, moet je enkele voorwaarden vervullen. Zo moet het algoritme data kunnen interpreteren. Een topic-deskundige moet het algoritme daarop trainen, want een basketbalmatch verslaan is iets anders dan een voetbalwedstrijd coveren. Het algoritme moet de regels van het spel kennen. Je moet ook gestructureerde gegevens voorhanden hebben, waarmee het algoritme een verhaal kan produceren. Het resultaat dat hieruit voortkomt is vaak sec en saai om te lezen."

Goede data zijn een must als je een algoritme aan het werk wilt zetten. Maar hoe objectief zijn die automatische verhalen? Caudron is duidelijk: "Dat deze vorm van journalistiek objectief zou zijn, valt te betwisten. Want wie levert de data aan? Welke bronnen werden geraadpleegd? Elke journalist maakt keuzes wanneer hij een verhaal brengt. Waarom contacteert hij expert A en niet expert B? Zo maak je constant selecties van het nieuws. Objectieve berichtgeving is een illusie. En dat geldt ook voor *automated journalism*. In de data die je gebruikt zit al een zekere subjectiviteit."

Einde eindredactie?

Automated journalism is volop in ontwikkeling. Voorlopig vergen het creëren en trainen van algoritmen nog serieuze investeringen. De verhalen die eruit voortkomen zijn en blijven saai. Gelukkig is er nog de eindredactie, die in handen is van levensechte nieuwsmakers. Toch is ook hun job op termijn mogelijk bedreigd, weet Caudron. "Als blijkt dat mensen bereid zijn om zulke gestructureerde en droge berichten te lezen, waarom zou je dan nog inzetten op een degelijke eindredactie? Werknemers kosten geld. En daar zit toch een gevaar voor de kwaliteit van de journalistiek."

Ben Caudron

Caudron pleit vurig voor investeringen in onderzoeksjournalistiek, in plaats van in *automated journalism*. "Geautomatiseerde journalistiek zal nooit leiden tot originele standpunten of doorwrochte opiniestukken. Met Chomsky ga ik akkoord dat de media vandaag niet de rol vervullen die ze moeten vervullen, en dat is informeren. Wat ze vandaag vooral doen is consensus creëren. Gelukkig zijn er nog enkele initiatieven in de marge, zoals *De Correspondent*, *Apache* en *MO*". *De Tijd* gunt journalisten af en toe ook nog de nodige ruimte om een goed stuk te maken. En toch is er behoefte aan meer."

Over het thema 'Journalistiek & Big Data' organiseert de VVJ / Journalistenloket een info-avond met debat op 11 april om 19 uur in de AP Hogeschool Antwerpen. Iedereen welkom. Voor meer info: www.journalistenloket.be/infosessies/

KIES MEE DE BESTE WOORDVOERDERS VAN HET JAAR

Met de verkiezing van de woordvoerders van het jaar bekronen communicatievereniging KORTOM en de VVJ woordvoerders met een voorbeeldfunctie voor hun collega's.

Vorig jaar sleepte Fons Bastiaenssens van de lokale politie Antwerpen de hoofdprijs in de wacht. Thomas Baeken (Infra-bel), Koen Colpaert (kabinet minister Kris Peeters) en Hajo Beeckman (toen: Vlaams Verkeerscentrum, nu VRT) wonnen de prijzen voor respectievelijk best bereikbare woordvoerder, beste persteksten en beste stem. Wie in hun voetsporen treedt, wordt op 24 mei 2016 bekendgemaakt op de 3e Nacht van de Woordvoerder.

Stem voor uw favoriete woordvoerder(s)

VVJ-leden kunnen mee bepalen wie in de prijzen valt.

Nomineer daarvoor één woordvoerder voor de volgende categorieën:

- 1) woordvoerder van het jaar: wie is het voorbije jaar uit de band gesprongen en een rolmodel voor de andere woordvoerders? Welke woordvoerder is bereikbaar, geloofwaardig, inhoudelijk uitstekend op de hoogte en begrijpt hoe de pers werkt?
- 2) woordvoerder die de beste interviews geeft: een woordvoerder die de zaken helder uitlegt in verzorgd Nederlands.

Publieksronde en vakjury

Als VVJ-lid hebt u een stem in het kapittel. U kunt woordvoerders nomineren uit alle sectoren: overheid, privé, politiek, NGO's, belangenverenigingen enzovoort.

Alleen woordvoerders die instaan voor de dagelijkse perscontacten en woordvoering komen in aanmerking. Ook consultants die zowel de woordvoering als de persrelaties van een opdrachtgever voor hun rekening nemen, kunnen de prijs winnen.

Politici, bedrijfsleiders en dies meer, die vanuit hun functie interviews geven maar geen persrelaties verzorgen, kunnen de titel niet winnen.

Na de publieksronde wordt een shortlist opgemaakt, waaruit een vakjury met journalisten en woordvoerders de winnaars kiest.

En dan nu: ACTIE

Nomineer op deze site uw favoriete woordvoerder: <http://s.research.indiville.be/woordvoerder>

Stemmen kan tot en met 30 april 2016.

Alvast bedankt voor uw deelname !

VAN NIEUWS TOT JOURNALISTIEK VERHAAL

Klassiek hoort journalistiek snel, correct en ethisch kosjer te zijn. Maar als je je nieuws ook mooi vertelt, dan heb je een plus. Verhalende journalistiek beklijft, grijpt de kijker of lezer meer naar het hart of de keel dan een gewoon nieuwsrelaas doet.

De Stichting Verhalende Journalistiek (www.verhalendejournalistiek.nl) stelt zich sinds 2010 tot doel om literaire non-fictie in de Nederlandse en Vlaamse nieuws-media te stimuleren. Daartoe organiseert ze een jaarlijkse conferentie – de volgende is op 21 en 22 april in Amsterdam en gaat onder de wimpel *Storytelling in the digital age*. Sinds drie jaar publiceert de Stichting onder de titel ‘Meestervertellers’ ook een best of van verhalende journalistieke werkstukken. Voor een overzicht: zie verder in dit dossier.

Maar hoe kom je nu tot een journalistiek ‘verhaal’? De jury van ‘Meestervertellers 2015’ hanteerde vijf criteria voor het uitkiezen van de beste verhalende journalistiek. Jurylid en jaarboekendirecteur Menno Bosma licht criteria en juryoordelen toe.

Menno Bosma

Personages

Een goed verhaal staat of valt met heldere personages. Ze zorgen voor identificatie, belangstelling en verwondering. Sommige personages staan bovendien voor iets groters, weer andere brengen spanning in het verhaal.

Een personage kan een ‘ik’ zijn die samenvalt met de verteller. In 2014 werd deze vorm opvallend vaak gebruikt. De jaarboekjury sprak toen zelfs van een trend. In 2015 was de diversiteit groter. Het eerste personage dat in *Waar was Joske gebleven?* ten tonele verschijnt, is zelfs een landschap, de Overbetuwe. Deze streek, zo lees je, leent zich prima voor verdwijningen en er stroomt een rivier doorheen die ‘zijn kuren’ heeft.

Er lopen geulen waar je ze niet verwacht. Soms is het midden in de rivier amper twee meter diep, terwijl kort langs de wal acht meter diepe gaten zitten, veroorzaakt door de enorme schroeven van de boten. Achterop ligt er 1500 pk, op de boegschroef nog eens 600 om zo’n bakbeest van honderd meter lengte bestuurbaar te houden. Maar als de rivier het wil, dan drukt die zo’n boot als een vermolmd boomstam precies waar die hem hebben wil. Na zo’n passage weet je: hier dreigt gevaar. Vervolgens verlegt Teunissen de focus naar (onder meer) de broer van de verdwenen Joske. Wat ging er door hem heen na de verdwijning, wat ondernam hij? Dit zorgt ervoor dat je meeleeft. Het kan jou immers ook overkomen, dat een broer of zus verdwijnt.

Personages die conflicteren, brengen spanning in een verhaal. Een goed voorbeeld zijn de jager en de fanatieke dierenliefhebber uit *Die kraai moet dood - Crow control*. Eerst worden ze allebei uitgebreid geïntroduceerd, maar dan komen ze, midden in het verhaal, letterlijk en figuurlijk lijnrecht tegenover elkaar te staan. Wat het verhaal extra diepte geeft – zie ook het hoofdstuk over geïntroduceerd – is dat de twee elk een wereld vertegenwoordigen, die van de jacht en die van de dierenbescherming, of, op een hoger abstractieniveau, die van de intolerantie en de tolerantie.

Er blijven natuurlijk ook gewoon ik-figuren die samenvallen met de verteller. Dat is onder meer zo in *Hoe ik in een laadruim naar Engeland belandde* en *Uitgeveegd*. Dat de auteurs hier voor de ‘ik’ kiezen, is terecht en laat zich eenvoudig verklaren.

Hassan (pseudoniem van een Afghaans-Nederlandse journalist) doet zich voor als asielzoeker en maakt zoveel mee in de ‘jungle’ van Calais dat andere hoofdpersonages hem alleen maar voor de voeten zouden lopen. En aan de persoonlijke verdieping die Tinderaar Philippus Zandstra zijn verhaal meegeeft, zou nóg een tinerend personage afbreuk doen.

Soms laat een verhaal personages steeds weer los om naar volgende te gaan, zoals in *Langs het front tegen I.S.* Dat bevat een reeks portretten van ‘kleine helden’ die er het beste van proberen te maken onder abominabele omstandigheden. Hun diversiteit en soms onverwachte acties – een Yezidi-vrouw die misbruikte meisjes steunt door met ze te gaan shoppen bijvoorbeeld – geven een voor de westerse kijker moeilijk invoelbaar leven reliëf. Het gebruik van meerdere personages kan helpen om een ogenschijnlijk hermetisch fenomeen meer dimensies te geven. Al hebben ze allemaal heimwee, het werken in de grauwe DDR werd door de teruggekeerde Mozambikanen die in *Madgermanes* figureren, verschillend ervaren. En een ogenschijnlijk duister en ondoordringbaar bolwerk als motorclub Satudarah krijgt in de documentaire *Satudarah – One Blood* menselijke trekjes doordat we huiselijke taferelen van sommige leden meebelevan.

Scènes

Show don’t tell, ofwel: leg niet uit wat er aan de hand is, maar laat dat zien. Dat kan bij uitstek door het gebruik van scènes. Een met zorg gekozen en gemonteerde scène kan in één klap zelfs een groot en ingewikkeld probleem verhelderen.

De camera staat onbeweeglijk gericht op de met zijn vingers trommelende kassamedewerker van de Spar. Lange tijd gebeurt er niets. Dan komen er door het gangpad twee jongeren aangeslenterd. Ze zetten een blikje fris op de band, tellen 20 cent neer en lopen naar buiten. De supermarkt is weer leeg.

Dit ene shot uit de documentaire *Koppig dorp*, over een krimpand dorp in Groningen, brengt de problematiek van het leeglopende platteland indringender in beeld dan lange betogen van deskundigen zouden doen.

Scènes zorgen ook voor sfeer, zoals in de tijdschriftreportage **De Belgische Greyhound – In het spoor van de langste buslijn**. *Op de terugweg naar Luik zijn er slechts zeven reizigers. De chauffeur heeft de radio afgestemd op RTL en die zender waarschuwt voor ijsplekken en sneeuwval later in de nacht. Vanaf Wicourt is er geen wegverlichting meer. Wat daarstraks nog landschap was, is nu donkerte. Met alleen de schijnwerpers die de kleine reflectoren belichten in de bochten, en met ijle driftsneeuw die naar de koplampen wordt gezogen.*

Er gebeurt weinig, maar je bent als lezer helemaal in de bus aanwezig.

In scènes kan ingezoomd worden op betekenisvolle details. In **Langs het front tegen I.S.** zit een vrouwelijke arts aan het front die haar patiënten uitgebreid ondervraagt over wat hen mankeert, om hen vervolgens steevast een blauwe of een witte pil voor te schrijven. Ze heeft simpelweg geen andere. Tekort, improvisatie en naastenliefde omarmen elkaar in deze scène zonder dat er enige toelichting nodig is.

Radio heeft zijn charme, maar ook zijn beperkingen. De radiomaker moet soms vertellen wat hij ziet, maar als hij dat te schools doet, wordt het saai. In **In de voetsporen van Vincent van Gogh** voeren radiomaker Joris Vergeyle en geïnterviewde Pascal Verbeken deze dialoog als ze aankomen bij het eindpunt van hun tocht, steenkoolberg Terril de l'Héribus:

Joris: 'Een volledige parking voor ons alleen. Terril de l'Héribus.'

Pascal: 'Daar heb je een klein sintelpad dat naar de voet van de Terril leidt.'

Joris: 'Het is wel heel schilderachtig hè?'

Pascal: 'Ja, Nederlands landschap kun je vergelijken met een schilderij van Mondriaan: strak, gelijnd. Het Borinage-landschap is een soort drip-painting van Jackson Pollock.'

Het is beeld, maar in geluid verpakt.

Een scène is in tegenwoordige tijd. Maar wat als je iets uit het verleden beschrijft? Zoom bijvoorbeeld in op een foto, zoals gebeurt in **Toen Eddy Merckx niet meer was**:

In 'Merckx 525' zie je Eddy z'n fiets tegen een muurtje zetten. Het doek is gevallen. Een oudere vrouw komt naar hem toegeestapt, maar de 92-jarige Jérôme herkent haar niet. Zou nachtans een buurvrouw moeten zijn. Onder z'n worstenhelm heeft Merckx een petje, klepje vooraan. Dat is vreemd, want op een foto van tijdens de koers zit dat klepje achteraan. Gek dat hij dat na afloop zou omgedraaid hebben, onder die worstenhelm.

In de scène zit een raadsel verrat dat later wordt opgelost: er zijn twee foto's verwisseld.

Spanningsboog

Een klassiek journalistiek stuk wikkelt de vijf w's en één h (wie, wat, waar, wanneer, hoe, waarom) zo efficiënt mogelijk af. In verhalende journalistiek wordt meer een spel gespeeld met informatie. De maker gebruikt daarbij gereedschappen als vooraankondigingen, versnelling, vertraging, terugblikken en cliffhangers.

De verhalende journalist wil niet meteen onthullen, maar moet tegelijkertijd proberen de lezer bij de les te houden. Dat doet hij door zorgvuldig te doseren. Hij geeft informatie nog niet of maar gedeeltelijk prijs en bouwt de plot langzaam op, met een climax die doorgaans op tweederde van het verhaal ligt. Intussen speelt hij een geraffineerd spel met de tijd door vooruit- of juist terug te blikken, te versnellen en te vertragen en rust en actie af te wisselen.

Een bekende manier om de spanning er meteen goed in te

brengen, is door het verhaal midden in een handeling (in media res) te beginnen.

Het is een prachtige nacht voor een smokkelactie: volle maan, niet te koud en het gras is droog. Je kunt van die Koerdische smokkelaars zeggen wat je wilt, maar hun timing is perfect. Terwijl ik met een groep in het grasveld verstopt lig en de smokkelaars voor drie andere migranten – een man, een oude vrouw en een kindje – een geschikte vrachtwagen zoeken om in in te breken, vraag ik me gespannen af of ik er niet nu mee wil kappen. De noodzaak om echt weg te gaan is er voor mij immers niet.

Op deze manier, door meteen een stukje van de climax weg te geven, begint **Hoe ik in een laadruim naar Engeland belandde**. Hierdoor, en door de kop natuurlijk, word je als lezer meteen het verhaal in gelokt: je wilt weten hoe dit afloopt.

Je kunt de spanning ook subtiel opvoeren, zoals in **Koppig dorp** gebeurt. Lang lijkt je naar een klassieke documentaire te kijken, die de leegloop van het platteland verbeeldt door in te zoomen op één dorp. De personages lijken gekozen wegens hun sleutelrollen in het dorp. Maar gaandeweg blijken ze óók gekozen omdat ze met elkaar conflicteren. Krimp, zo komt pijnlijk aan het licht, verbindt niet alleen, maar splijt ook.

Van een natuurlijke spanningsopbouw is vaak sprake bij een tocht met een doel. In **In de voetsporen van Vincent van Gogh** zijn radiomaker en geïnterviewde op zoek naar plekken waar Vincent van Gogh gewoond en gewerkt heeft, met als eindpunt de veel door hem geschilderde steenkoolberg Terril de l'Héribus. Samen met de twee gidsen bereikt de luisteraar het – in dit geval ook letterlijke – hoogtepunt van de documentaire.

In **De Belgische Greyhound – In het spoor van de langste buslijn** draait het meer om de tocht zelf dan om het doel ervan. On the road, merendeels in de bus zittend, registreert de auteur simpelweg wat zich aandient. Maar ook dan is hij geen gevangene van de chronologie of het toeval; de verhalende journalist kan een vertelling altijd zo componeren en doseren dat de aandacht van de lezer gevangen blijft. Jan Hertoghs doet dat door de reportage-elementen af te wisselen met gesprekken met oud-chauffeurs en een 'beschermheilige' van de buslijn.

Online-productie **Langs het front tegen I.S.**, die van personage naar personage springt en bij niemand lang blijft hangen, ontbeert een spanningsboog van begin tot eind. Dat is opgelost door binnen de mini-verhaaltjes spanning te creëren, en door rust en actie af te wisselen. Zo zie je het ene moment een vanuit een terreinwagen gemaakt schokkerig filmpje en het andere moment een vrijwel stilstaand shot van de bergen met daar overheen een informatieve tekst over de Koerden.

Verteller

De verteller kleurt de gebeurtenissen en betreft de lezer, kijker of luisteraar bij het verhaal. Er kunnen meerdere vertellers zijn, die voor diversiteit en spanning zorgen, maar ze kunnen ook verwarring creëren.

Zoals eerder opgemerkt waren in de verhalende journalistiek in 2014 de makers prominent aanwezig. Ze figureerden in hun verhalen doorgaans als een belevende 'ik', die de gebeurtenissen aan den lijve ondervond en de lezer daar direct bij betrok. Het voordeel van zo'n ik-verteller is dat die je deelgenoot kan maken van zijn of haar gedachten.

In 2015 kwam die ik-vorm minder voor en kenden veel verhalen een alwetende of personale verteller of werden er meerdere perspectieven gehanteerd. Veel voorkomend was vooral de personale (of ook wel onzichtbare) verteller. Die geeft het perspectief van

één personage weer en heeft als voordeel dat de lezer, net als bij de 'ik', in diens hoofd kan kruipen. Nadeel is weer dat personale vertellers een gekleurde kijk op de zaak hebben en dus niet altijd betrouwbare informatiebronnen zijn.

Een verhaal kent soms verschillende personale vertellers. Zo ligt in **Waar was Joske gebleven?** het perspectief de ene keer bij broer Gerard en de andere keer bij de hoofdresearcher die de vermissing onderzocht. Maar er is ook een alwetende verteller, die onder meer het landschap introduceert. De verdwijning van Joske wordt zo vanuit verschillende perspectieven belicht, wat het verhaal afwisselend en levendig maakt.

Wat te doen als een hoofdpersoon overleden is? Je kunt hem als alwetende verteller beschrijven, zoals bij Joske gebeurt, maar je kunt hem ook een eigen stem geven. In **In de voetsporen van Vincent van Gogh** komt Vincent zelf verschillende keren sprekend aan bod: een anonieme stem leest brieven voor die hij vanuit de Borinage stuurde. De voorgelezen passages corresponderen steeds met de plekken waar de makers van de documentaire zich op dat moment bevinden, wat een mooie verwevenheid van heden en verleden (en van verschillende perspectieven) oplevert.

Maar er blijven dus belevende 'ikken' opduiken, die van alles meemaken en samenvallen met de auteur, waarmee het genre zich onderscheidt van fictie, waar auteur en 'ik' niet automatisch dezelfde zijn. Belevende 'ikken' geven het verhaal meerwaarde, want het doet je wat als lezer dat Hassan **Hoe ik in een laadruim naar Engeland belandde** bijna niet had overleefd. En dat Philippus Zandstra in **Uitgeveegd** in een serieuze date belandt, vergroot niet alleen je betrokkenheid met hem, maar ook je waardering voor zijn vakmanschap, want door alle emoties heen moet hij de voor een journalist zo broodnodige distantie maar zien op te brengen...

Maar ook zonder dat er sprake is van levensgevaar of liefdesperikelen kan de 'ik' iets toevoegen. Soms is het genoeg dat hij zichzelf blijft. In het geval van **De Belgische Greyhound – In het spoor van de langste buslijn** resulteert dat in wat de jury een 'natuurlijke parlandostijl zonder effectbejag, opsmuk of schoon-schrijverij' noemt. Een fragment:

Voorin zittend zie ik het gemak waarmee de chauffeur over de gladde wegen rijdt. Met 75 per uur en nog altijd met één hand nonchalant aan het stuur. Zo boort de bus zich door de duisternis, de ramen geven hun licht aan de sneeuw langs de weg, boven het hoofd van de chauffeur leidt een non-stoppraatprogramma z'n eigen leven. De Franse radiostem heeft het over geweld in het voetbal nadat in Nederland een grensrechter is doodgeslagen. Actualiteit van deze planeet, maar nu heel veraf, dit is een andere baan om de aarde.

Gelaagdheid

Een gebeurtenis die geen nieuwsbericht in de krant waard is, kan prima als basis fungeren voor verhalende journalistiek. Extra mooi is het als die gebeurtenis een bredere maatschappelijke ontwikkeling representeert of ergens symbool voor

staat. Net als in goede literatuur ontstaat er dan gelaagdheid.

Een mooi voorbeeld van een verhaal met meerdere lagen is **Die kraai moet dood - Crow control**. In directe zin gaat het stuk over de jacht op kraaien. Tegelijkertijd bevat het allerlei verwijzingen naar het allochtonendebat. Het thema leent zich hier uitstekend voor. De vogels waar jacht op wordt gemaakt, staan te boek als 'invasieve exoten' – zie die bal maar eens niet in het doel te koppen. *Op filosofisch niveau was intussen discussie losgebarsten over wat een 'exoot' in deze samenleving eigenlijk nog is. Was niet iedereen wereldburger? Heet dit niet gewoon evolutie? Was Columbus dus ook een invasieve exoot?*

Op de markt in Hoek van Holland ging het vooral over de positie van de allochtoon. 'Van onze huiskraai blijf je af', was de teneur. „Nijlganzen, schiet die maar af”, zei een man bij de viskraam.

„Dát zijn buitenlanders.”

Wanneer ook nog een Comité Huiskraaien Onderduik ten tonele verschijnt, komt zelfs de Tweede Wereldoorlog in beeld. Het comité heeft zich ten doel gesteld om kraaien te laten onderduiken, zodat de jacht – die pas geslaagd heet als alle kraaien afgemaakt of gevangen zijn – zinloos wordt. De ironie wil dat het comité daarvoor hetzelfde moet doen als de jager: kraaien vangen. De plannen sneuvelen als blijkt dat zelfs een tweedehands schietnet op Marktplaats al 1.300 euro doet, 'nog exclusief de CO2-patronen'.

Een kenmerk van veel verhalende journalistiek is dat die op het kleine inzoomt om het grote te vangen. Hassan en **Hoe ik in een laadruim naar Engeland belandde** staan in zekere zin voor de hele vluchtelingenproblematiek, Ulrum en **Koppig dorp** voor de leegloop van het hele platteland, de personages in

Madgermanes voor alle arbeidsmigranten, Philippus Zandstra en **Uitgeveegd** representeren in zekere zin de hele datingtrend. Al die verhalen zeggen iets over die grotere thematiek of worden in die context gepresenteerd. Daardoor bezitten ze uit de aard der zaak al een zekere gelaagdheid. Lees/bekijk/beluister dit, luidt de boodschap, dan kom je vanzelf meer aan de weet over vluchtelingen/krimp/dating.

Het subthema van Meestervertellers was 'Op drift', vanwege de vele dolende en zoekende personages. Opvallend in de oogst van 2015 was ook het grote aantal verhalen – vooral uit Vlaanderen – over zaken die verdwijnen, zoals de telefooncel. In een wereld waarin de veranderingen harder gaan dan ooit en ze een steeds diffuser patroon vertonen, verliezen we kennelijk onze greep op het grote geheel en zetten we – hoe ogenschijnlijk tegenstrijdig ook – voor duiding en houvast het vergrootglas op het kleine en stuurloze. Die beweging naar het kleine kenden we al van de globalisering, die de grote wereld kleiner en bereikbaarder maakte, maar grappig genoeg een hernieuwde hang naar het lokale met zich meebracht.

Het ontsluiten van mikrokosmos met eigen regels en een eigen logica en het nauwgezet volgen van minieme korreltjes in de woelige wereldzee biedt tegenwicht aan de verpletterende hoeveelheid gefragmenteerde informatie die dagelijks op ons af komt. Het geeft de journalistiek een extra laag. Van dichtbij lijkt alles misschien erger, maar het wordt er ook herkenbaarder door en biedt daardoor meer houvast.

(foto Laurie Dieffembacq / Belgalmage)

Laureaten Verhalende Journalistiek 2013 – 2014 - 2015

 Dagbladen

 Tijdschriften

 Digitaal

 Televisie

 Radio

2013

Wij van het bejaardenhuis	Dick Wittenberg	De Correspondent
Op de dijk, over een naderende dood	Thom Verheul en Theresa Boerema	Kruispunt
De miraculeuze geboorte van een tweeling	Rik Kuiper	Volkskrant Magazine

2014

Moeders springen niet van flats	Elene Lindemans	VARA
Het zwijgen van de klas van '74	Stijn Tormans	Knack
Woel, muis, woel	Rutger van der Meij	Leeuwarder Courant/ Dagblad van het Noorden
Oe ist?	Guy De Troyer en Sofie Vaes	Koppen
Dankbaar gestemd	MIscha Cohen	Vrij Nederland
Speciaal	Marije Schuurman Hess	Radio Doc (NTR)
Het beste voor Kees	Monique Nolte	NCRV
Last Hijack Interactive	Femke Wolting en Tommy Palotta	NRC Digitaal
Patrice is geschiedenis	Wouter Woussen	De Standaard
Pick-uptrip	Rik Kuiper	Volkskrant Magazine

2015

Satudarah – One Blood	Joost van der Valk en Mags Gavan	NTR
In de voetsporen van Vincent van Gogh	Joris Vergeyle	VRT
Toen Eddy Merckx niet meer was	Rik Van Puymbroeck (foto's: Jelle Vermeersch)	Bahamontes
Langs het front tegen I.S.	Rudi Vranckx (foto's: Filip Huygens)	Canvas
Waar was Joske gebleven?	Paul Teunissen (foto's: Jan Rosseel)	Vrij Nederland
Hoe ik in een laadruim naar Engeland belandde	Hassan (foto's: Henk Wildschut & Hassan)	De Volkskrant
Koppig dorp	Jaap van 't Kruis & Marco Nauta	EO
Madgermanes	Laura Stek	VPRO
Uitgeveegd	Philippus Zandstra	Fosfor
De Belgische Greyhound – In het spoor van de langste buslijn	Jan Hertoghs (foto's: Jelle Vermeersch)	Humo
Die kraai moet dood – Crow control	Freek Schravessande (foto's: Peter de Krom)	NRC Next

Alle producties, met toelichting van jury en makers, zijn te vinden op <http://archief.verhalendejournalistiek.nl/meestervertellers>

Hoe de Turkse president Erdogan kritische media muilkorft

In Turkije wordt momenteel het proces gevoerd tegen twee journalisten die hebben onthuld dat nationale geheime diensten wapens naar Syrië hebben gesmokkeld. De beschuldiging luidt 'spionage'. Het is de zoveelste poging om kritische media monddood te maken vanwege een staatshoofd dat wel lid van de EU wil worden, maar de vrije meningsuiting en andere mensenrechten met de voeten treedt.

Frank Schlömer

Can Dunder en Erdem Gul, respectievelijk hoofdredacteur en bureauchef van de kritische krant *Cumhuriyet*, publiceerden vorig jaar gegevens die bewijzen dat Turkije in 2014 wapens smokkelde naar Syrië. Dit gebeurde met medewerking van de geheime dienst MIT. Dat maakt het zo goed als zeker dat regeringskringen, en dus president Erdogan, minstens op de hoogte waren. De krant leverde hiermee een knap staaltje onderzoeksjournalistiek, maar dat was zonder Erdogan gerekend.

Hij gaf wel toe dat vrachtwagens op weg naar Syrië eigendom van MIT waren, maar ze zaten volgens hem enkel vol met hulpgoederen voor Turkmenistan. Er waren geen wapens aan boord, zei de president.

De twee journalisten werden opgesloten en ze staan nu terecht voor spionage. Daarbij riskeren ze een levenslange celstraf. Volgens de krant werden ze vooral aangehouden om andere Turkse journalisten te intimideren. Overigens stelde niemand minder dan het staatshoofd zelf zich burgerlijke partij in dit dossier.

Zaman

Het is niet de eerste poging van Erdogan om onafhankelijke en kritische media onder de knoet te krijgen. Begin vorige maand heeft hij zijn politie met veel machtsvertoon laten binnenvallen op de redactie van de regeringskritische krant *Zaman*, die met 700.000

oplage een van de grootste van het land is. Ze verschijnt ook in het Engels, Frans, Koerdisch, Arabisch en sinds kort, als *Zaman Vandaag*, zelfs in het Nederlands.

De politie ging honderden betogers, die in Istanbul spontaan op straat kwamen tegen deze aanslag op de persvrijheid, te lijf met traangas, het waterkanon en rubberkogels. Eerst werd de krant onder staatstoezicht geplaatst en dan werd de hoofdredacteur ontslagen.

Toch slaagden de redacteurs er nog in om een noodeditie te maken met een zwarte voorpagina en de tekst: *Shameful day for free press in Turkey*. De dag nadien werd al duidelijk welke richting de Turkse overheid uit wil: er stond een grote foto van Erdogan op de frontpagina, iets wat de krant voordien nooit deed. Een officiële reden voor de bezetting werd niet gegeven. Het staatspersagentschap Anadolu berichtte ook nauwelijks over de aanslag. Iedereen in Turkije weet van het ongenoegen van de president over de Turkse pers in het algemeen. Die zou niet objectief genoeg zijn, lees: te regeringsonvriendelijk.

Bovendien is de krant eigendom van de opposant Fethullah Gülen, die vroeger een bondgenoot was van Erdogan, maar al een tijd met hem heeft gebroken en een hevige tegenstander is gewor-

den. Gülen's oppositiebeweging Hizmet is door de Turkse overheid als terreurbeweging gebrandmerkt en hijzelf is naar de VS gevlucht, waar hij in ballingschap leeft. Gülen heeft zich tegen moslimterrorisme uitgesproken en voor vrouwenrechten, maar wordt nu in eigen land vervolgd wegens 'terrorisme'.

De ontslagen *Zaman*-hoofdredacteur Abdülhamit Bilici zei na de staatsverval: "Helaas is het al drie, vier jaar de gewoonte dat iedereen die de regering tegensprekt voor het gerecht komt, naar de gevangenis moet of door de overheid gecontroleerd wordt. Dit is een donkere periode voor ons land, voor onze democratie. Het is het einde van de rechtsstaat in Turkije."

Het aanpakken van *Zaman* is slechts de zoveelste aanslag op de persvrijheid in Turkije. Het gaat al lang niet meer om een precedent, en op een paar kleine media na blijft er nog maar zeer weinig over van kritische journalistiek in het land.

Slechts op één lokale televisiezender waren beelden te zien van de brutale politieoverval op *Zaman*. Het tijdschrift *Aksiyon* en de nieuwszender Bugün werden recentelijk ook door het Erdogan-regime aangepakt. Uit cijfers blijkt dat sinds 2015 meer dan 700 Turkse journalisten zijn ontslagen en dat er 160 aanhoudingen zijn verricht. Ruim 30 journalisten zitten in de gevangenis, tegen persmensen zijn niet minder dan 240 rechtszaken begonnen en tegen 200 mediabe-

drijven zijn juridische gedingen aangespannen.

Nieuwschef Fatih Uygur van *Zaman* vatte de situatie samen met: "Dit is een vuil en ook politiek niet te verantwoorden optreden. Hiermee is Turkije op de beste weg om een Derde Wereld-land te worden."

Europese Unie

De Europese Unie, waarmee Turkije gesprekken voert over een eventueel lidmaatschap, heeft nauwelijks op de aanslag op de persvrijheid gereageerd. De reden is duidelijk: de EU heeft Erdogan nodig in het vluchtelingendossier. Bovendien staat de Turkse president zo sterk dat hij doet wat hij wil en het zich kan veroorloven de EU gewoon uit te lachen.

Wel heeft de voorzitter van het Europese parlement, de Duitse sociaal-democraat Martin Schulz, gezegd: "Turkije is bezig een historische kans tot toenadering van de EU te verspelen. Het is duidelijk dat de EU in het nakomen van haar basisprincipes geen toevelingen zal doen." Op de recente EU-Turkije-top kwam de manifeste perscensuur in het land weliswaar slechts zeer zijdelings ter sprake.

(foto AFP /Belga)

De verloren vooruitgangsoptimist in columnist Jean-Paul Mulders 'Het publiek vergeet schandalen steeds sneller'

Monica Moritz

Wekelijks – en dat sinds 2002 – bezint columnist Jean Paul Mulders (47) zich in *Knack Weekend* op vrij onnavolgbare wijze over... van alles. Grote en kleine dingen, die hem ontroeren dan wel storen. Ook in *De Morgen* is Mulders soms te lezen. Dat schrijven zijn roeping was, wist hij van toen hij op een 'oerdegelijk katholiek college' zat.

Jean-Paul Mulders: "Op dat college werd ik aangespoord om in Leuven voor arts of advocaat te studeren. Ik ben ook rechten gaan studeren, maar uit een soort van rebellie in Gent in plaats van in Leuven. De algemene vakken in de kandidaturen boeiden me, maar de rechtsvakken in de licenties vond ik vreselijk. Het heeft me veel wilskracht en doorzettingsvermogen gekost om af te studeren. Het grappige is dat conservatieve mensen soms denken dat ik mijn studies niet heb beëindigd, omdat je met zo'n diploma toch geen journalist wordt. Hoe dan ook, advocaat worden was nooit mijn ambitie. Even werkte ik wel op een advocatenkantoor als jurist, maar 's middags ging ik naar huis om rap een paar telefoontjes te plegen om een artikelje te kunnen schrijven. Het bloed kruipt waar het niet gaan kan, hè. Daarna heb ik ook nog bij uitgeverij Kluwer gewerkt. Daar kon ik tenminste al iets 'schrijven', al was het maar voor publicaties zoals *Vademecum autoverzekeringen* en *wegverkeer* of *De verzekeringswereld*. Maar zo manoeuvreerde ik me toch maar langzaam maar zeker in de journalistiek."

De Journalist: Hoe ging dat dan?

"Moeizaam. De doorbraak kwam nadat ik een reportage over de dichter Jotie 't Hooft naar *De Morgen* had gestuurd. Ze reageerden er wel niet meteen

op. Pas na diverse telefoontjes met kribbige mensen hoorde ik dat Yves Desmet mijn stuk goed vond. Net op dat moment kon ik ook beginnen bij een rechtsbijstandsverzekeraar, die me een schitterende carrière beloofde. Maar toen ik daar zat, al die dossiers bekeek en brieven moest schrijven in standaardzinnnetjes zoals 'wij ontvangen in goede orde uw schrijven van' en 'we zullen het nodige doen', wist ik meteen dat ik daar gek zou worden. Twee dagen nadien heb ik gevraagd om mijn contract te ontbinden en stond ik op de keien. Ik heb dus een 'veelbelovende' baan opgezegd om als freelancer bij *De Morgen* te beginnen. In het begin deed ik daar gewoon reportagewerk, zoals later ook bij *Het Laatste Nieuws* en *Gazet van Antwerpen*.

Maar ik had ook al zin in stukken waarbij het schrijven zelf een grote rol speelt, en zo ben ik in 1994 achtergrondverhalen gaan schrijven voor *De Bijsluiter* van *De Morgen*."

Vandaag ben je duidelijk naar een meer reflectieve journalistiek geëvolueerd.

"Ik ben geen nieuwsjager, en pure feiten verslaan ligt me niet. Ik vind rampen en de waan van de dag totaal oninteressant – die dingen gebeuren gewoon. Liever maak ik stukken die je over een paar jaar nog kunt lezen. Twee keer heb ik de kans gehad om politiek journalist te worden, en telkens heb ik dat geweigerd. Collega's begrepen dat niet, omdat politieke journalisten toch worden beschouwd als de paradepaardjes van de journalistiek. Maar mij leek dat oersaai. Schrijven is mijn passie, en dat is nooit saai. Inspiratie vind ik in alles wat ik zie, lees of hoor. Een klein zinnetje volstaat soms. Geweldig toch, om zo mijn brood te verdienen. Ik schrijf ook nog vaak met de hand,

en noteer mijn ideeën in notaboekjes. Onlangs raadde ik een jonge collega aan om ook zo'n boekje te kopen en er zijn invallen en observaties in te noteren. Weet je wat die antwoordde? 'Mmm, ik ben niet zo analoog' (schatert). Daar kan ik dan weer een mooi verhaal aan ophangen."

Columnisten vieren vandaag hoogtij. Maar verzuipen we niet in al die 'meninkjes'?

"Dat gevoel heb ik ook, maar ik ben geen echte opinieschrijver. Ik voel me veeleer verwant

met Simon Carmiggelt en zijn cursiefjes. Het liefst beschrijf ik kleine voorvallen uit het dagelijkse leven. Tegelijkertijd ben ik ook geïnteresseerd in de grote ontwikkelingen om ons heen. Die twee elementen tracht ik op een onverwachte manier te combineren. 's Ochtends thuis koffie zetten, gesprekje voeren en misschien je kat aaien, terwijl je op de radio ook verschrikkelijk nieuws hoort: dat laat ik dan mooi samen vloeien. Ik maak graag sfeervolle verhaaltjes die een wereldbeeld uitstralen. Maar wel zonder de lezers van mijn gelijk te willen overtuigen, want daar geloof ik niet in. Hoeveel keer heb jij al iemand van gedacht kunnen doen veranderen, ondanks de goeie argumenten die je hebt? Dat gebeurt toch nooit, integendeel. Onlangs publiceerde ik een stukje over een studie die zegt dat er in 2050 meer plastic dan vis in de zee zal zitten. De online reacties op dat soort onderwerpen zijn altijd onvoorstelbaar fel en virulent.

'Ik ben blij dat ik een soort cultschrijver kan zijn voor een groepje mensen dat op zoek is naar diepgang en schoonheid.' (foto MM)

Zelfs onder uitgebalanceerde, verstandige en eloquente artikels hangt vandaag zo'n lintworm van kwalijke, stinkende meninkjes, die veelal beginnen met 'onnozelaar!'. Mensen verdragen het niet dat feiten hun wereldbeeld verstoren. Ze ontkennen liever wat niet in hun kraam past, dan hun waarden overboord te gooien."

Door over de milieuproblematiek te schrijven meng je je toch ook in actuele discussies?

"Als ik op de radio iets hoor wat me verbijstert of verontwaardigt, heb ik soms de behoefte om daarop te reageren. Vaak gaat het over iets onbenulligs, zoals gepersonaliseerde nummerplaten. Maar op een ironisch stukje daarover kreeg ik ook weer heel nijldige reacties. Zo'n gast schreef zelfs: *als ik jou op een zebepad tegenkom, dan geef ik gas*. Dat zijn bijna doodsbedreigingen, terwijl het toch maar over een *fucking* nummerplaat gaat. Ik heb het daar moeilijk mee. En ook al zie ik aan de stijl en de fouten wel van welke mensen dat komt, het ontnemt me de zin om dat soort artikels te schrijven. Liever steek ik mijn energie dan weer in een kinderboek, zoals *Het Prullalamonster*. Dat is in het Engels en het Duits vertaald, en verschijnt binnenkort ook in het Chinees. Het is veel leuker te weten dat straks een moeder in Beijing dit zal voorlezen aan haar kroost, dan me te moeten ergeren aan het gezeik van gasten die rondrijden met een 'fuck 001'-autoplaat. Voor veel columnisten mogen kwaadheid en conflicten dan een aandrijfmotor zijn, ik ben toch veeleer op zoek naar harmonie en verzoening."

Op het internet kan natuurlijk iedereen zijn kletspraat en geraas kwijt.

"Vroeger moest je kunnen schrijven en weten waarover je praatte, of je kwam niet aan de bak. Op het internet kwaakt iedereen er maar op los. De gezaghebbende stem van gevestigde bronnen is een stemmetje tussen de rest geworden. Dat heeft de journalistiek veranderd. Er gaat iets bedreigends uit van een wereld waar je een stem wordt tussen de vele, vele andere. Het gezag van de media neemt daardoor zienderogen af. Gelukkig wordt dat enigszins gecounterd door een minderheid die op zoek is naar diepgang en schoonheid. Ik ben alleszins blij dat ik een soort cultschrijver kan zijn voor dat groepje mensen. Ik hoef niet *mainstream* te gaan. Ik hoef geen 'voetballer' te zijn die door de goegemeente op handen wordt gedragen. Ik schrijf voor een publiek dat mij graag leest. Trouwens, als mainstreamer zou ik korte, simpele zinnestjes moeten gaan gebruiken. Daar heb ik helemaal geen zin in. Elke dag weer probeer ik mijn woordenschat te verrijken, en dat zou elke journalist eigenlijk moeten doen. De taal is onze gereedschapskist. Maar onze taal verarmt, en het wordt moeilijker om een genuanceerde boodschap over te brengen. Taalkennis speelt vandaag zelfs bijna in je nadeel!"

Je verrichtte ook onderzoek naar de vermeende zoon van Hitler.

"Dat was het spannendste en meest opmerkelijke journalistieke verhaal van mijn carrière. Hitler heeft uiteindelijk geen zoon verwekt, zo is gebleken uit DNA-testen. Dat onderzoek is zelfs in Indonesië, Japan en China opgepikt. Met dat verhaal

heb ik ook kunnen bewijzen dat Hitler niet afstamde van een Joodse kasteelheer. Het is wel leuk om dé expert te zijn in afstammelingen van Hitler. Ik hoop dat er ooit nog eens zo iets in mijn schoot valt, maar verhalen met zo'n Kuifje-gehalte liggen natuurlijk niet voor het rapen."

Je stukken zijn vaak doordrongen van nostalgie en heimwee.

"Weemoedigheid heeft er bij mij van kindsbeen af ingezeten. Veel mensen die ik graag zag, zijn gestorven voor ik 18 was: mijn vader, mijn grootvader die me heeft opgevoed, een paar vrienden. Ik ben opgegroeid met het idee dat alles om je heen vluchtig en fragiel is. Het kan in een zucht verdwijnen, want het ongeluk slaat toe op een verloren dinsdagmiddag en je hebt het niet zien aankomen."

Je schreef eens dat de wereld 'in de klauwen lijkt te zijn gevallen van waanzin die rechtstreeks naar de ondergang voert. De overbevolking, de vervuiling, de opwarming, de uitroeiing van diersoorten en de beangstigende stijging van de prijzen, die wel tot hongersnood en oorlog moet leiden: soms word ik daar moedeloos van. Soms besef ik dat er geen uitweg is, tenzij een heel kwalijke'.

"Ik ben 47, en je zou doemdenken op het ouder worden kunnen steken. Maar er zijn helaas veel feiten die het staven. Vroeger

stelde ik aan het eind van een interview de vraag: gaat de wereld de goeie richting uit? Jef Geeraerts reageerde daar een beetje geprikkeld op. Dat het niet de goeie kant opging, was voor hem wetenschappelijk aantoonbaar. Dat klopt natuurlijk. Maar het contrast tussen het besef dat er elk ogenblik iets verschrikkelijks kan gebeuren en het feit dat we verder gaan met onze dagelijkse besognes blijft me verbazen. Ondanks Oekraïne, IS en scheurtjes in de kerncentrales, ga ik straks weer gewoon naar huis, zal ik een gin tonic inschen-

ken en op mijn gemak in de zetel de avond doorbrengen. Toch denk ik dat we catastrofes tegemoet gaan waarbij de Tweede Wereldoorlog zal verbleken. Ik kan mij voorstellen dat ik op een ochtend wakker word en dat er in LA een atoombom is ontploft. Al blijf ik natuurlijk hopen dat ik ongelijk heb."

Heeft klassieke journalistiek nog zin?

"Op mijn vijftiende dacht ik: wat hebben de vorige generaties de boel hier toch verkloot! Ik was ervan overtuigd dat mijn generatie de wereld zou verbeteren. Toen ik begon in de journalistiek, wilden we met de pen in de hand wantoestanden aanklagen en van de wereld een betere plek maken. We waren vooruitgangsoptimisten. Dat is helemaal weg. Nu krijg je dagelijks een vloedgolf entertainment en hypes over je heen: vandaag is chocolade gezond en morgen is het schadelijk. Voor belangrijke dingen daarentegen blijf je op je honger zitten. Terwijl de ware journalistiek die toch zou moeten onthullen. En klaag je dan iets aan in de pers, dan haalt het weinig uit, gaat alles gewoon verder of verergert het nog. Het publiek vergeet schandalen steeds vlugger. Mocht ik adviseur zijn van boosdoeners, dan zou ik zeggen: zwijg gewoon, laat het voorbij waaien en hoop dat er ergens anders in de wereld iets ergs gebeurt."

"Zelfs onder uitgebalanceerde, verstandige en eloquente artikels hangt vandaag zo'n lintworm van kwalijke, stinkende meninkjes, die veelal beginnen met onnozelaar!"

Beslissing over de klacht van Jan Kriekels tegen TV Familie en Michaël Vanderleyden

Met een brief van 7 september 2015 dienen meester Luk Delbrouck en meester Caroline Knapen namens hun cliënt, de heer Jan Kriekels, een klacht in tegen *TV Familie* en journalist Michaël Vanderleyden. Aanleiding is een artikel van 26 augustus 2015 onder de titel 'Kirsten Janssens bengelt tussen angst, woede en moedeloosheid. 'Ik ben zo bang geworden van Jan''. (...)

DE FEITEN

Het artikel gaat over de relatie tussen Jan Kriekels en Kirsten Janssens, die als koppel bekend raakten door het TV-programma *The sky is the limit*. De journalist citeert uit SMS-verkeer dat hij had met Janssens en bouwt zijn verhaal daarrond op. Hij schrijft dat Janssens met vakantie ging naar de Malediven om weg te zijn bij haar man, maar dat die haar achterna ging en lastig viel. Volgens het artikel heeft Kriekels Janssens ook bestolen en geslagen, terwijl de kinderen dat zagen. Ook de reportagemaker van *The sky is the limit* komt aan het woord. Hij zegt dat hij nooit gemerkt heeft dat Kriekels agressief was.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager zegt dat het artikel fouten bevat en dat *TV Familie* de feiten niet gecheckt heeft. Het klopt niet dat Janssens alleen met vakantie ging en Kriekels haar achtervolgde. Ze vertrokken samen en klager toont mailverkeer tussen Janssens en Kriekels over de boeking van de reis om dat aan te tonen. Daaruit blijkt ook dat Kriekels de mailbox van Janssens niet gehackt heeft, zoals in het artikel staat. Ook de passages over partnergeweld en diefstal zijn fout. De journalist heeft zich uitsluitend gebaseerd op het verhaal van Janssens, die hem in een emotionele en dronken bui via SMS contacteerde. Er is tijdens de reis wel een ruzie geweest, waarbij Janssens dreigde om dingen uit het privéleven van Kriekels en zijn kinderen door te geven aan de journalist. Maar na de vakantie heeft de persverantwoordelijke van Janssens de journalist gemaaild om te zeggen dat het verhaal niet klopte en dat er niets gepubliceerd mocht worden. De journalist heeft dat genegeerd en hij heeft het relaas van de feiten ook niet gecheckt bij Kriekels.

Klager zegt ook dat hij vóór de publicatie van het artikel geen kans op wederhoor heeft gekregen. De journalist heeft hem niet gecontacteerd, ondanks de beschuldigingen van partnergeweld en diefstal. Het artikel citeert wel de programmamaker van *The sky is the limit*, maar dat is geen wederhoor voor klager.

Dat er onvoldoende tijd was om wederhoor te vragen, zoals *TV Familie* beweert, noemt klager een vals argument. De publicatie was verre van dringend en men had gerust een week kunnen wachten.

TV Familie heeft drie weken later wel een opvolgartikel gepubliceerd, maar ook daarvoor heeft het klager niet gecontacteerd. Het laat wel een toevallige reizigster aan het woord, die zegt dat ze Janssens en Kriekels samen zag vetrekken op Zaventem, maar de beschuldigingen van diefstal en partnergeweld komen niet aan bod. Het artikel bevat wel een citaat van klager, maar dat komt uit een artikel van *Dag Allemaal*. Zoiets is geen wederwoord.

Klager geeft toe dat hij en Janssens zelf de media hebben opgezocht met hun privéleven. Maar dat geeft een journalist nog niet het recht om ongegronde verdachtmakingen en beschuldigingen te uiten, over dingen die bovendien strafrechtelijk vervolgbaar zijn.

TV Familie zegt dat het artikel waarheidsgetrouw is. Kirsten Janssens contacteerde zelf de journalist en het artikel is gebaseerd op SMS-verkeer tussen beide. Janssens gaf ook toestemming om de

SMS-en te publiceren. De journalist heeft enkele berichten geselecteerd, maar heeft de berichten over de minderjarige kinderen van klager bewust weggelaten.

TV Familie bezorgt een kopie van het SMS-verkeer aan de Raad voor de Journalistiek, maar beroept zich op het bronnengeheim om ze niet aan klager door te geven.

Janssens heeft ook na de vakantie op de Malediven nog gebeld met de journalist, waaruit mag blijken dat haar verhaal niet gebaseerd is op één emotionele bui, zoals klager beweert. Ze stuurde overigens ook een factuur naar *TV Familie* voor de publicatie van haar verhaal, maar die heeft *TV Familie* niet betaald omdat er geen afspraken over waren en omdat Kriekels intussen een klacht had ingediend bij de Raad voor de Journalistiek.

De journalist heeft Kriekels proberen te bereiken voor wederhoor, maar dat is niet op tijd gelukt. Hij kreeg wel een reactie van de programmamaker van *The sky is the limit*, en dat biedt volgens *TV Familie* voldoende tegenwicht voor het verhaal van Janssens.

Bovendien heeft het magazine drie weken later een opvolgartikel gepubliceerd, waarin een toevallige reizigster bevestigt dat ze Kriekels en Janssens samen zag vetrekken op Zaventem, en waarin ook Kriekels zelf geciteerd wordt over de gezamenlijke reis.

Ten slotte noemt *TV Familie* het artikel journalistiek relevant. Klager heeft die relevantie zelf gecreëerd door mee te doen aan een TV-programma waarin het privéleven van de deelnemers centraal staat. Kriekels en Janssens kiezen er bewust voor om hun relatie in de schijnwerpers te zetten, en het artikel is een illustratie van de ups en downs in die gemediatiseerde relatie.

BESLISSING

Het artikel over de conflictueuze relatie tussen Janssens en Kriekels is eenzijdig gebaseerd op het verhaal van Janssens. De journalist heeft die versie niet gecheckt bij Kriekels, wat journalistiek en beroepsethisch nodig was om een evenwichtig beeld te krijgen van de feiten. Het getuigenis van de programmamaker van *The sky is the limit*, die zelf zegt dat hij niet weet of het waar is wat Janssens vertelt, maakt die gebrekkige bronnencontrole niet goed. Het artikel is dan ook in strijd met artikel 2 van de code: 'De journalist checkt de waarachtigheid van de informatie'.

Het artikel geeft klager geen wederhoor en *TV Familie* maakt niet aannemelijk dat het op een loyale manier wederhoor heeft proberen te bekomen, wat gezien de ernst van de beschuldigingen nodig was. Het feit dat klager zelf met zijn privéleven naar buiten treedt, ontnemt hem niet het recht op wederhoor over feiten die laakbaar of zoals hier strafrechtelijk vervolgbaar zijn.

Het gebrek aan wederhoor vooraf wordt ook niet gecompenseerd door het opvolgartikel drie weken later, dat overigens geen wederwoord is. *TV Familie* heeft klager voor dat artikel niet gecontacteerd, maar alleen een citaat van hem over de gezamenlijke reis overgenomen uit een ander blad. De beschuldigingen over partnergeweld en diefstal komen niet aan bod.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel: de klacht is gegrond.

Brussel, 10 maart 2016

Beslissing over de klacht van Paul Dirks en Marie-Louise Chalmet tegen *Nummer 9080*

Met een mail van 21 december 2015 dienen de heer Paul Dirks en mevrouw Marie-Louise Chalmet een klacht in tegen *Nummer 9080*, een lokaal magazine in de gemeente Zaffelare. Aanleiding is een vrije tribune in nummer 79 van november 2015 onder de titel 'Vrije tribune. Martine Naudts. Nieuwbouw de Weg-wijzer'.

Verantwoordelijk uitgever Mark Verbrugge antwoordt met een brief van 12 januari 2016, waarop Paul Dirks en Marie-Louise Chalmet repliceren met een mail van 11 februari.

Een rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 2 maart 2016. Paul Dirks en Marie-Louise Chalmet woonden de hoorzitting bij. Namens *Nummer 9080* waren Mark Verbrugge en medewerkster Sofie Hesters aanwezig.

DE FEITEN

De vrije tribune gaat over de bouw van een school in Zaffelare en is geschreven door de voorzitter van de raad van bestuur van de school, Martine Naudts. Ze heeft het over de vertraging bij de bouw van de school door de procedures van enkele buurtbewoners tegen de bouwvergunning en door onvolledige offertes van aannemers. In verband met de bouwvergunning heeft de school na een procedureslag van vijf jaar gelijk gekregen, maar de vertraging heeft de school wel 2 miljoen euro gekost. Naudts pleit daarom voor een aanpassing van de procedures en vindt dat de eisers van ongegronde klachten zouden moeten opdraaien voor de financiële schade die ze veroorzaken.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klagers vinden dat *Nummer 9080* de vrije tribune van de voorzitter van de raad van bestuur van de school niet had mogen publiceren. De voorzitter en de school voeren al jarenlang een campagne met de nodige beledigingen, omdat klagers een administratieve beroepsprocedure hebben ingeleid tegen de bouwvergunning. Klagers verwijzen daarvoor ook naar berichtgeving in andere media, een bloggroep op internet, contactbladen en nieuwsbrieven van de school en publieke verslagen van het oudercomité.

Klagers vinden dat *Nummer 9080* niet onafhankelijk handelt door eenzijdig het standpunt van de school weer te geven. Naast de vrije tribune was er eerder ook al een interview met de voorzitter. Het magazine geeft haar het monopolie over de berichtgeving over de school.

Klagers noemen de inhoud van de vrije tribune over het bouw dossier niet waarheidsgetrouw en zeggen dat de voorzitter zichzelf herhaaldelijk tegenspreekt. Ze vragen een rechtzetting. *Nummer 9080* heeft de beweringen van de voorzitter niet getoetst bij de andere partijen en geeft hen ook geen kans op wederwoord. Het magazine laat mensen die kritische vragen hebben bij het bouwproject niet aan het woord.

Klagers vinden de vrije tribune niet maatschappelijk relevant en zeggen dat ze de menselijke waardigheid en de privacy schendt. Hun naam wordt weliswaar niet genoemd, maar Zaffelare is een kleine gemeente en volgens klagers weet dat iedereen dat het over hen gaat.

Klagers hebben een recht van antwoord bezorgd aan *Nummer 9080*, maar het magazine heeft dat niet gepubliceerd omdat het niet zou voldaan hebben aan de wettelijke voorwaarden. *Nummer 9080* heeft een compromistekst voorgesteld, maar die voldeed niet voor klagers.

Nummer 9080 zegt dat het het recht heeft om vrije tribunes te publiceren, wat het overigens geregeld doet. Het magazine verschijnt maandelijks en publiceerde de afgelopen anderhalf jaar vier vrije tribunes. Voordien deed het dat ook al onder een andere naam en vorm. De vrije tribune van de voorzitter van de school is geen uitzondering.

De vrije tribune van de voorzitter bevat geen namen, ze is zakelijk en niet kwetsend. Er was dan ook geen probleem om ze te publiceren.

Klagers vermelden in hun klacht ook andere media, maar dat is niet de zaak van *Nummer 9080*. Die discussies moeten ze volgens *Nummer 9080* met de betrokken media voeren.

Ten slotte wijst *Nummer 9080* erop dat het herhaaldelijk geprobeerd heeft om met klagers te overleggen over de publicatie van hun recht van antwoord, maar steeds zonder resultaat.

BESLISSING

De Raad voor de Journalistiek spreekt zich niet uit over de publicatie van het recht van antwoord. Dat is een juridische betwisting waarvoor de Raad niet bevoegd is.

Overeenkomstig artikel 14 van de code, dat zegt dat het de redactie vrij staat om ingezonden brieven of reacties al dan niet te publiceren, heeft *Nummer 9080* het recht om vrije tribunes te publiceren, en dus ook de vrije tribune van de voorzitter van de raad van bestuur van de school. De verantwoordelijkheid voor de inhoud ervan ligt bij de auteur. Het magazine kan een reactie vragen op een vrije tribune, maar is daartoe niet verplicht. Overigens wordt de naam van klagers nergens genoemd. Dat ze toch identificeerbaar kunnen zijn, is mee het gevolg van de gevoerde procedures en niet de verantwoordelijkheid van de uitgever.

Om die redenen is de Raad voor de Journalistiek van oordeel: de klacht is ongegrond.

(foto Belgalimage)

Brussel, 10 maart 2016

Mens achter het nieuws

Els VAN HOVE, het Groot Lawijt van RTV 'Het is de mix die het 'm doet'

Jan Backx

De avond valt over Maneblussers- en Pallieterland. Tijd voor de nieuwsuitzending van RTV. Zachtjes heupwiegend, zoals de huisstijl het voorschrijft, stapt een vastberaden Els Van Hove af op haar duizenden kijkers. Rubens en Van Dyck tollen volgens mij nu rond in hun graf, want de rijzige Els zou schitterend model kunnen staan voor een barokke heiligenfiguur.

Els (bouwjaar 1980) is een krachtige *madame*, met een zelfverzekerde stem – haar collega's noemen haar beminnelijk Het Groot Lawijt. En ze is een halve kop groter dan ik. Zit daar de gezonde buitenlucht voor iets tussen?

"Mijn ouders waren landbouwers", vertelt ze. "In Balder, vlakbij Lier. Voor wie niet van de streek is: dat is hetzelfde als Berlaar. Ze hadden een eigen bedrijfje, melkvee en groenten. Ma en pa hebben keihard gewerkt om hun drie dochters – ik ben de oudste – te laten studeren. Voor ons als kinderen zat er een enorme luxe aan die boerenstiel: onze ouders waren altijd thuis! Ons mama is altijd kraaknet geweest. Tijdens de week was het de zusjes ten strengste verboden ook maar één stap in de stallen te zetten, uit vrees dat de specifieke geur in onze kleren zou kruipen en we op school zouden worden uitgelachen als boerentrienen. Maar de vakanties waren heerlijk: dan kon alles wél. Zo was ik kampioen in het bouwen van huisjes met op elkaar gestapelde plastic bakjes, het verpakkingsmateriaal voor onze cornichons en spruitjes."

Haar eerste carrière-droom? Els: "Coiffeuse leek me wel wat. Er schilde duidelijk een commerciant in mij, want ik had beslist dat zelfs mijn ma zou moeten betalen. Later zag ik me ook nog achter de toonbank van een apotheek staan. Tot mijn 18de was ik hoe dan ook een kweeksel van de nonnes van Berlaar. Daarna ging ik in Leuven communicatiewetenschappen studeren. Raar misschien, maar in tegenstelling tot andere mensen uit het perswereldje heb ik nooit voor een schoolkrantje gepend. Toch verslond ik als tiener de krant van A tot Z: het algemeen-, streek- én sportnieuws. In de *Frut*, danig ingebakken in de Kempen."

Els zat aan het eind van haar middelbaar toen de affaire Dutroux uitbarstte. "Via mijn stage als unieffstudente kwam ik in 2002 bij RTV terecht, de regionale tv-zender die nu nog altijd mijn broodheer is. De eerste rondleiding door een eind

redacteur was een totale miskleun. Hij toonde mij wel het keukentje en de toiletten, maar vond het niet nodig aan studentje Els uit te leggen wat er zoal wordt uitgespookt in de montagecel. In die freelanceperiode verdiende ik ook een centje bij Boek.be, was ik even receptioniste bij een consultancybedrijf, en werkte ik twee dagen als helpstertje in een Brantano-schoenwinkel. Maar verkopen en babbelen met de klanten mocht ik niet. Braafjes moest ik rekken aanvullen en schoenen als soldaatjes in de rij zetten. Nachtmerries kreeg ik ervan."

Voor haar eerste grote RTV-reportage werd ze naar Graspop gestuurd, het grote heavy metal-festival in Dessel. Els: "In mijn vrijdagds commentaar verwees ik even naar de dreigende hemel boven het festivalterrein. De eindredacteur gooide dat eruit. 's Maandags kwam ik terug op de redactie, en vroeg een andere eindredacteur waarom ik niets had gezegd over de kans op onweer. Het leerde me iets over journalistiek: zoveel mensen, zoveel meningen. Maar het had ook iets visionairs, met het noodweerdrama van Pukkelpop 2011 nog voor de boeg."

Of ze nog altijd met plezier voor RTV werkt, wil ik weten. "Zeker", antwoordt Els, die sinds 2006 vast onder de RTV-pannen zit. "Regionale tv staat heel dicht bij de mensen. Je kunt ze raken, met beeld en commentaar. Reeksen maken is niet zo mijn ding. Maar pure actualiteit, situaties op je bord krijgen waarin je snel moet beslissen, dat stuwt mijn adrenaline steevast omhoog. Ik ben

nu nieuwsanker, sportverantwoordelijke én reportagemaakster. En het is die mix die het 'm doet. Ook wat de wereld zien mag ik trouwens niet klagen. Ooit trok ik met ballonvaarders uit Olen naar het wereldkampioenschap in Australië, en met Cirque du Soleil zat ik in Brazilië."

Vreemd: Els moet zowat een van de enige nieuwsankers zijn die nooit op dictieles is gestuurd. "Ik trainde gewoon mezelf", zegt ze daarover. "Door zorgvuldig het radionieuws na te spreken. Ik volgde ook zes jaar pianoles, en daaruit leerde ik eveneens veel. Weet je, een partituur foutloos spelen komt neer op vooruitzien. Iets zonder haperen inlezen werkt op net dezelfde manier."

Voor deze moeder van twee komt daar een keer per week nog basket bij ook. "Dan trainen we met BBC Berlaar, allemaal toffe madammen onder mekaar. Wreed plezant!"

Onder embargo

Slecht en goed nieuws uit de **JAM**. In de HP-zaak – genoemd naar IT-fabrikant Hewlett-Packard die een frontale aanval inzette op de Belgische wet op de reprografievergoedingen voor auteurs – blijft het koffiedik kijken naar wat de rechter in hoger beroep zal beslissen. Het arrest wordt eind 2016 verwacht.

De affaire kan leiden tot lagere inningen bij **Reprobel**, waardoor ook de JAM minder reprografierechten zou kunnen uitkeren aan de journalisten die bij haar zijn aangesloten. De JAM heeft dan ook een provisie aangelegd om de mogelijk kwalijke gevolgen van het rechtsgeding op te vangen.

Het **goede nieuws** is dat deze provisie geen onmiddellijke invloed zal hebben op de vergoedingen die journalisten eerstdaags zullen ontvangen. Dat is een gevolg van het vrijkomen van de verplicht aangelegde reserves en een verhoogde inning van rechten in 2015. JAM-leden zullen de HP-affaire voorlopig dus nauwelijks of niet op hun bankrekening merken.

Het **federale parlement** mag in het licht van de terreurdreiging dan wel zijn omgevormd tot een versterkte burcht, voor journalisten brengt dat tot dusver geen fundamentele ongemakken met zich mee. “We kunnen nog altijd vlot werken”, aldus VTM-verslaggever Jan Demeulemeester.

Wetstraatjournalisten worden wel meer dan eens gewezen op de geldende regels. Dat wil zeggen: ze moeten hun journalistenbadge zichtbaar dragen, mogen enkel vertoeven op de vooraf aangewezen plaatsen, ze mogen geen tassen of bagage laten rondslingeren. Dat komt neer op een strikte lezing van het huisreglement. “Maar eigenlijk is het allemaal al eerder wat minder losjes geworden om redenen van beveiliging”, aldus **Jan Demeulemeester**.

Op 21 en 22 april vindt in Amsterdam de jaarlijkse conferentie plaats van de **Stichting Verhalende Journalistiek** (zie ook pagina's 9 tot en met 12 van dit blad). Het thema is *Storytelling in the Digital Age*. Centrale gast is Amy O'Leary, hoofdredactrice van de website *UpWorthy*.

Een reeks boeiende buitenlandse journalisten staat op het menu. Onder hen ook **Tim Verheyden**, hoofd storytelling VRT Nieuws. De voertaal van de conferentie is Engels. Alle informatie op www.verhalendejournalistiek.nl/conferentie.

De voorzitter van het **assisenhof van Luik** heeft cameraploegen verboden nog beelden te maken op het proces Henkinet, dat een familiedrama betreft. De afspraak was dat bij het begin van elke zitting gedurende enkele minuten sfeerbeelden konden worden gemaakt, maar niet van de juryleden. Toch zond zowel de RTBF als RTL beelden uit waarop leden van de assisenjury waren te zien.

Hans Vanderspikken (38) is de nieuwe hoofdredacteur van *Klasse*, het multimediale communicatieplatform over en voor het Vlaamse onderwijs. Hij studeerde pedagogische wetenschappen en journalistiek, en was al sinds 2015 waarnemend hoofdredacteur van het communicatieplatform.

Vanderspikken wil meer dan ooit inzetten op de **digitale ontwikkeling** van *Klasse*. Speerpunten daarbij zijn digitale nieuwsbrieven en een YouTube-kanaal.

Wie denkt aan een journalistiek project met een gemengd Belgisch-Japanse inslag, kan opnieuw een beroep doen op het **Marilo Fund**. Dat stelt, in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting, opnieuw 5.000 euro ter beschikking hiervoor. Kandidaturen kunnen worden ingediend tot en met 18 april. Contact: Veronica Billen, tel. 02 549 02 49.

En journalisten met werk in de domeinen recht en rechtspraak kunnen opnieuw meedingen naar de **persprijs Jacques van Veen**. De deadline voor de inzendingen is 15 juni. Het gaat om een driejaarlijkse prijs, goed voor 10.000 euro. Alle info op www.persprijsvanveen.nl.

Voor de tweede keer organiseert **Perskring Kortrijk Press this Button**, een informeel netwerkevent. Het vindt plaats op donderdag 28 april vanaf 18u45 in 't Forum, Hogeschool Vives aan de Doorniksesteenweg 145.

Press the Button 2.0 heeft als thema 'Hollywood', en dus wordt het al glamour en glitter wat de klok slaat. Voorzitter **Patrick Holderbeke** van Perskring Kortrijk: “In een originele setting maken we een portret van al wie dat wil. En vier rijzende sterren uit het Kortrijkse zullen een stevige portie comedy brengen.”

Het evenement lokte vorig jaar voor zijn eerste editie al meteen 150 mensen. Tickets kosten 5 euro in voorverkoop en 7 euro aan de deur. Ze zijn verkrijgbaar via pressthisbutton2.0@gmail.com of info@perskring-kortrijk.be.

RTV, de regionale omroep van de Kempen, gaat verder zonder hoofdredacteur Bart Timperman. RTV-directeur Jan Peeters daarover in *Gazet van Antwerpen*: “Binnen een kleine organisatie als RTV ligt het niet voor de hand dat een hoofdredacteur zijn functie niet met andere taken combineert. Op dat vlak is de samenwerking helaas stukgelopen.”

Ruilt **De Persgroep** straks Kobbegem voor Antwerpen of een andere locatie meer noordwaarts? Het gerucht wordt steeds sterker, nu het mediabedrijf maar niet voortmaakt met renovatiewerken op de site in Kobbegem.

De toestand in de huidige gebouwen is nochtans niet lang meer vol te houden. Zo vertoeft de redactie van *Humo* momenteel in een **contai-nerkantoor**.

Ruth Goossens verlaat *Marie Claire* als hoofdredactrice, samen met nog een paar journalisten. Dat hangt samen met de komst van een nieuwe uitgever: Edition Ventures, die de rol overneemt van Sanoma. Zo besliste de internationale groep achter *Marie Claire*.

De redactie van het blad verhuist overigens van Mechelen naar Lasne in Waals-Brabant. De meeste freelancers blijven wel voor *Marie Claire België* werken. Edition Ventures geeft al de magazines *Elle* en *Psychologies* uit. Sanoma behoudt nu in het segment vrouwenbladen nog *Flair*, *Feeling* en *Libelle*.

Van de 98 krantentitels in de VS met een oplage van plus 50.000, hantieren er nu 77 een of ander **betaalmodel voor hun nieuwssite**. Dat leert een studie van het American Press Institute.

Het meest verspreide model is een **combinatie** van gratis toegang tot een beperkt aantal artikels, met een te betalen abonnement voor de rest van het aanbod. Drie kranten, waaronder de *Wall Street Journal*, vragen te betalen voor het geheel van hun nieuwsaanbod online.

Spreek, vanaf 20 april, niet langer van de Vlaams-Brusselse Media, maar van **BRUZZ**. Onder die noemer gaat dan het nieuwe Brusselse multimedialplatform van start, dat *Brussel deze Week*, TV Brussel, radiostation FM Brussel en *Brusselnieuws.be* meer dan ooit moet overspannen.

Think Media, de mediaholding van Maurice De Velder, is door de Antwerpse rechtbank van koophandel failliet verklaard. Volgens *De Tijd* is daarbij mogelijk sprake van een frauduleus faillissement. Diverse activa zouden voor de vereffeningprocedure uit de vennootschap zijn verdwenen.

De Velder nam via een nieuwe vennootschap, de nv Mediageuzen, twee Think Media-titels over, waaronder *P-Magazine*. Journalisten die voor Think Media hebben gewerkt, meldden eerder al de mysterieuze verdwijning van nogal wat kantoor- en ander materiaal bij de nu failliet verklaarde uitgever.

Journalistenloket.be

JOURNALISTIEKE INFO & EERSTELIJNSADVIES VOOR IEDEREEN

Waar en hoe vind je werk?

Waarop moet je letten als beginnend journalist?

Hoeveel verdien je in de journalistiek?

Hoe word je beroepsjournalist?

Hoe zit het met vergoedigen en auteursrechten?

Hoe ver reikt de persvrijheid, en welke zijn de beperkingen?

Welke deontologische regels moeten worden nageleefd?

Meer weten? Een adres:

JOURNALISTENLOKET.BE

